

HARNESSING GLOBALIZATION, CZYLI UJARZMIANIE GLOBALIZACJI

Autor: red. Katarzyna Żukrowska,

Wstęp

Harnessing globalization, czyli ujarzmianie globalizacji to opracowanie, które na naszym rynku wydawniczym jako pierwsze traktuje procesy globalizacji w ujęciu stymulatora rozwoju. W katedrze bezpieczeństwa międzynarodowego SGH powstała wcześniej publikacja, w której autorzy starali się udowodnić, że liberalizacja w warunkach zróżnicowania rozwojowego przyspiesza procesy pokonywania luki rozwojowej. Jednak nie można tego uznać za problem tożsamy z poruszonym w tej publikacji.

Publikacja składa się z czterech tekstów, przygotowanych przez czterech autorów. Pierwszy tekst odnosi się do istoty pojęcia "harnessing globalization" wskazując, że jest to nowe pojęcie w stosunkach międzynarodowych. W tekście tym postawiono sobie za cel wskazanie w jaki sposób kryzys 2007+ wpływa na przyspieszenie procesów przemian strukturalnych oraz czego można oczekiwać w procesie otwierania się wzajemnego gospodarek wysoko rozwiniętych rynków i rynków wschodzących, jakie czynniki mogłyby wpłynąć mobilizująco na rozwój w obu tych grupach krajów, ale również i na rozwój gospodarek reprezentujących niższy poziom rozwoju. Przedstawiona analiza dostarcza interesujących rozważań w tej kwestii, wskazując, że takim rozwiązaniem może być wprowadzenie wspólnej waluty.

Drugi tekst przygotowany przez dr M. Grącik-Zajaczkowski omawia zjawisko fair trade traktując je jako model pomocy dla producentów z krajów rozwijających się. Autorka stawia sobie pytanie czy fair trade w praktyce rzeczywiście wspiera rozwój, czy jest to tylko mit, który wymyślono dla uspokojenia sumienia i wprowadzenia nowego hasła w relacjach między krajami wysoko rozwiniętymi, a rozwijającymi się. Autorka wychodzi z założenia, że model alternatywnego handlu, jakim są założenia fair trade można w pewnym sensie przeciwstawić procesom globalizacji podważając tym samym zasady rządzące liberalizacją rynku i gospodarką rynkową. Fair trade bowiem - zgodnie z założeniem - opiera się na wolnym wyborze konsumentów, którzy decydują się płacić więcej za określone towary, nie abstrahując w pewnym sensie od jakości towarów uzyskiwanych za daną cenę, która często jest wyższa. O takim podejściu do problemu decydują względy humanitarne. Takie podejście Autorki prowadzi ją do skonfrontowania obu pojęć: fair trade i free trade (sprawiedliwego handlu z wolnym handlem). Autorka dochodzi do wniosku, że idea jest dobra, jednak w praktyce nie oznacza ona realizacji postawionych przed nią celów.

Trzeci tekst autorstwa dr Aleksandry Galek dotyczy budżetu ogólnego UE jako instrumentu, który służy do ujarzmienia procesu globalizacji dla celów rozwoju. Autorka tego opracowania stwierdza, że "budżet UE powinien odzwierciedlać priorytety UE w zakresie wszystkich polityk wewnętrznych i zewnętrznych, w ten sposób wskazywać na dalsze obszary integrowania się państw UE". Autorka wyjaśnia, że w związku z dużymi różnicami w poziomie rozwoju, występującymi między państwami członkowskimi UE, budżet UE finansuje przede wszystkim wewnętrzny wymiar programu harnessing globalization. Nie do końca można się zgodzić z tym twierdzeniem, gdyż po pierwsze rośnie udział finansowania

działań zewnętrznych UE, po drugie państwa reprezentujące niższy poziom rozwoju niż nowe państwa członkowskie UE z poszerzenia 2004/2007, wymagają dla stymulacji rozwoju i wzrostu mniejszych kwot niż państwa reprezentujące wyższy poziom rozwoju. Oznacza to, że pomimo koncentracji finansowania na politykach wewnętrznych nie należy negować wpływu transferów z budżetu ogólnego UE na rozwój w państwach trzecich, nie członkowskich.

Czwarty tekst pióra Joanny Kwiecień omawia problem ujarzmiania globalizacji dla celów rozwoju państw afrykańskich. Kontynent afrykański jawi się jako kontynent skrajności. Z jednej strony jest to bowiem kontynent najobficiej zaopatrzonego w zasoby naturalne, z drugiej strony odznacza się on największym ubóstwem. Pierwszy wniosek z przeprowadzonego badania w sprawie ujarzmiania globalizacji na rzecz rozwoju w Afryce dotyczy potrzeby redukcji barier dla zewnętrznych kontaktów gospodarczych i stworzenia warunków dla stymulowania konkurencji, drugi dotyczy ostrożności w sferze inwestycji celowych, trzeci mówi o rozsądnych inwestycjach publicznych, które zdaniem Autorki powinny w tym przypadku odegrać zasadniczą rolę. Autorka nie bierze pod uwagę faktu, że wzrost cen surowców spowodował wzrost zainteresowania inwestorów zagranicznych inwestycjami w ich wydobycie, a wokół tych inwestycji powstają miasta wraz z rozwijającą się infrastrukturą. Jest to proces naturalny i stanowi konsekwencję zmian w terms of trade, odnotowanych od czasu pojawienia się na rynku grupy rynków określanych jako "emerging" (wschodzących) rynków.

Jak widać z przedstawionych problemów, proces ujarzmiania globalizacji omówiony jest dość wszechstronnie i szeroko, co jednak nie oznacza wyczerpania w pełni tematu i pozostawia szerokie pole dla kontynuacji badań w tym zakresie. Każda z Auterek podeszła do zagadnienia ujarzmiania globalizacji w sferze swoich zainteresowań badawczych. Przedstawione analizy z pewnością dostarczają materiału pogłębiającego naszą wiedzę na temat globalizacji. Pokazują również, że nie zawsze dostrzegamy wszystkie możliwości, jakie te procesy niosą ze sobą w dziedzinie rozwoju i wzrostu. Nie jest to jednak jednorodna opinia po lekturze zbioru zawartych w tej publikacji tekstów. Ta różnorodność podejść i wniosków zachęca czytelnika do sięgnięcia po tę publikację i zapoznania się z zamieszczonymi w niej przemysleniami.

Opis

"Harnessing globalization" oznacza podejmowanie działań mających na celu ujarzmienie globalizacji, czyli wykorzystanie jej potencjału do rozwoju i tworzenia warunków zrównoważonego wzrostu gospodarczego. Inaczej mówiąc, z jednej strony proces ten ukierunkowany jest na pokonanie luki rozwojowej między Południem i Północą, z drugiej zaś chodzi o to, aby proces ten nie zakłócał procesów rozwojowych w krajach wysoko rozwiniętych. Pojęcie ujarzmiania globalizacji nie jest w naszej literaturze ekonomicznej znane powszechnie. Używa się go w kontekście rozwoju gospodarczego krajów Azji i Pacyfiku, posługuje się nim Światowa Organizacja Handlu, używa się go także do określenia procesów w poszczególnych dziedzinach życia społecznego, takich jak zdrowie, edukacja, komunikacja czy tworzenie sieci współpracy.

Książka traktuje o tych procesach, przybliżając je polskiemu czytelnikowi. I chociaż w pamięci mamy na świeżo kryzys finansowy 2008+, który spotęgował trudności w strefie euro, to jednak sam proces ujarzmiania globalizacji nie traci na znaczeniu, a wręcz zyskuje. Celem jego jest bowiem stymulowanie rozwoju przy zwiększonej międzynarodowej harmonizacji podejmowanych działań. Tym samym można traktować obecne trudności gospodarcze jako etap przygotowujący do bliższej współpracy międzynarodowej, szerszego otwarcia gospodarczego, ściślejszej instytucjonalizacji powiązań. Procesom tym towarzyszy eliminowanie źródeł napięć we wzajemnych stosunkach i podnoszenie znaczenia działań, które tworzą współzależności między państwami i mobilizują do współdziałania.

Książka jest zbiorem esejów, w których proces ujarzmiania globalizacji traktuje się instrumentalnie jako warunek umożliwiający osiągnięcie długookresowych celów rozwojowych i stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju. Autorzy mają nadzieję, że pojęcie "harnessing globalization" wejdzie do polskiego słownika ekonomicznego, podobnie jak pojęcie "fair trade" czy "terms of trade". Na marginesie warto dodać, że publikacja pokazuje, w jaki sposób zmiany w terms of trade służą procesom ujarzmiania globalizacji, czyli wykorzystania jej siły sprawczej do rozwoju.

Kogo może ta książka zainteresować? Adresowana jest przede wszystkim do specjalistów zajmujących się międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi i politycznymi, rozwojem, ale mogą po nią sięgnąć handlowcy, pracownicy sfery administracji gospodarczej, dziennikarze, politycy i rzecz jasna studenci. Polecamy tę publikację wszystkim wymienionym grupom zawodowym, ale nie chcemy ograniczać listy czytelników tylko do nich. Zapraszamy do lektury wszystkich, których interesują problemy rozwoju i zrównoważonej gospodarki.

Spis treści

WSTĘP

HARNESSING GLOBALIZATION CZYLI UJARZMIANIE GLOBALIZACJI - NOWE POJĘCIE W STOSUNKACH MIĘDZYNARODOWYCH (Katarzyna Żukrowska)

1. Założenia badawcze
2. Pojęcie harnessing globalization i jego znaczenie
3. Warunki sprzyjające "zaprzęgnięciu globalizacji" dla celów rozwoju i ukierunkowaniu jej na rozwój
4. Globalizacja i rozwój w krajach wysoko rozwiniętych
5. Globalizacja i rozwój w gospodarkach wschodzących

6. Globalizacja i rozwój w gospodarkach mało rozwiniętych

6.1. Gospodarki surowcowe

6.2. Gospodarki o przewadze rolnictwa

6.3. Gospodarki upadłe

7. Kryzys i stworzone przez niego nowe warunki

7.1. Argumenty za i przeciw poszczególnym koncepcjom

7.2. Metody zapobiegania załamaniu

7.3. Nowe zjawiska

7.4. Czy globalizacja będzie postępować, jeśli tak to jak i kiedy?

8. Scenariusze na przyszłość

8.1. Instytucjonalizacja stosunków zewnętrznych

8.2. Liberalizacja

8.3. Regiony objęte liberalizacją

8.4. Regionalizm czy liberalizacja, a może protekcjonizm?

9. Podsumowanie

Aneks 1. Dotyczący współpracy monetarnej państw ASEAN

FAIR TRADE JAKO NARZĘDZIE POMOCY DLA PRODUCENTÓW Z KRAJÓW ROZWIJAJĄCYCH SIĘ. PRAWDA CZY MIT? (Małgorzata Grącik-Zajączkowska)

1. Wstęp

2. Rozwój idei fair trade

3. Instytucjonalizacja fair trade

4. Zasady działania modelu fair trade

5. Znaczenie fair trade w handlu światowym

6. Fair trade versus free trade

7. Czy rzeczywiście fair trade pomaga najbiedniejszym?

8. Podsumowanie

HARNESSING GLOBALIZATION - UJARZMIANIE GLOBALIZACJI ZA POMOCĄ BUDŻETU OGÓLNEGO UE (Aleksandra Galek)

1. Wstęp

2. Budżet ogólny UE w świetle teorii federalizmu fiskalnego

3. Budżet ogólny UE jako narzędzie wspierania polityki rozwojowej krajów UE oraz trzecich - perspektywa finansowa UE 2007-2013

3.1. Konkurencyjność na rzecz wzrostu i zatrudnienia (1.a.)

3.2. Spójność na rzecz wzrostu i zatrudnienia (1.b.)

3.3. Ochrona i zarządzanie zasobami naturalnymi (2)

3.4. Obywatelstwo, wolność, bezpieczeństwo, i sprawiedliwość (3)

3.5. Unia Europejska jako partner globalny (4)

3.6. Instrumenty poza budżetem ogólnym

4. Harnessing globalization w debacie na temat przeglądu budżetu 2008/2009

5. Harnessing globalization w debacie na temat przyszłości polityki spójności po 2013 r.

6. Podsumowanie

UJARZMIANIE GLOBALIZACJI W AFRYCE (Joanna Kwiecień-Rosińska)

1. Wstęp

2. Globalizacja jako motor rozwoju

3. Harnessing globalization czyli...

4. Zaangażowanie organizacji międzynarodowych

5. Globalizacja w Afryce

6. Gospodarka
7. Zasoby ludzkie
8. Good governance
9. Finanse
10. Konkurencyjność głównym filarem rozwoju
11. Podsumowanie

ZAKOŃCZENIE